

РОЗДІЛ V. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.171

DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5649-2025-1-06>

УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ОНЛАЙН-ПОСЛУГ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ РЕГУЛЮВАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ

Жибак А. А.

*аспірант кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права
факультету міжнародної торгівлі та права
Державний торговельно-економічний університет
вул. Кіото, 19, Київ, Україна
orcid.org/0000-0002-0714-2090
zhybakandrew@gmail.com*

Ключові слова: цифрова трансформація, Європейський Союз, онлайн-послуги, онлайн-платформи, євроінтеграція, імплементація.

У статті розглянуто цифрову трансформацію як важливу складову сучасного розвитку України, яка забезпечує розвиток цифрової економіки та формує ефективну сферу онлайн-послуг. Підкреслено, що цифрова трансформація вимагає належного нормативно-правового забезпечення, яке сприятиме ефективному впровадженню інноваційних технологій та цифрових процесів у відповідності із сучасними міжнародними стандартами.

Акцентовано увагу на багаторічному досвіді Європейського Союзу у сфері правового регулювання, стратегічного управління та формування цифрової політики, а також на значній фінансовій підтримці участі України у інноваційних проєктах у сфері цифровізації.

Проаналізовано результати гармонізації національного законодавства України з європейськими нормами, а також виклики, що постають на шляху реалізації ефективної цифрової трансформації як ключового елементу секторальної інтеграції між Україною та Європейським Союзом. Підкреслено, що сприяти наближенню регуляторних інструментів та цифрового розвитку України до рівня Європейського Союзу має на меті Дорожня карта інтеграції до Єдиного цифрового ринку за умови своєчасної та ефективної реалізації її положень.

Зроблено акцент на тому, що гармонізація національного законодавства з європейськими нормами здійснювалася із значними затримками, що привело до невідповідності механізмів захисту персональних даних та регулювання надання цифрових послуг і контенту вимогам сучасного європейського законодавства.

Встановлено, що в Україні відсутні спеціальні норми для регулювання діяльності онлайн-платформ, що сприяло б створенню справедливого і конкурентного середовища цифрових послуг, а також не сформована нормативно-правова база для врегулювання трудових відносин на таких платформах.

Зроблено висновки про необхідність імплементації положень європейських Закону про цифрові послуги і Закону про цифровий ринок в національне законодавство України, розробки нормативно-правової бази для регулювання платформної зайнятості, а також приведення правових механізмів захисту персональних даних та регулювання надання цифрових послуг і контенту у відповідність до актуальних стандартів Європейського Союзу.

IMPROVING UKRAINIAN LEGISLATION ON ONLINE SERVICES IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION: IMPLEMENTATION OF EUROPEAN EXPERIENCE IN REGULATING ONLINE PLATFORMS

Zhybak A. A.

*Postgraduate Student at the Department of International, Civil
and Commercial Law
State University of Trade and Economics
Kyoto str., 19, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-0714-2090
zhybakandrew@gmail.com*

Keywords: *digital transformation,
European Union, online services,
online platforms, European
integration, implementation.*

The article considers digital transformation as an important component of Ukraine's modern development, which ensures the development of the digital economy and forms an efficient online services sector. It is emphasised that digital transformation requires proper regulatory and legal support, which will facilitate the effective implementation of innovative technologies and digital processes in accordance with modern international standards.

Attention is focused on the European Union's many years of experience in legal regulation, strategic management, and digital policy making, as well as on the significant financial support for Ukraine's participation in innovative digitalisation projects.

The article analyses the results of harmonisation of Ukraine's national legislation with European norms, as well as the challenges faced in implementing effective digital transformation as a key element of sectoral integration between Ukraine and the European Union. It is emphasised that the Roadmap for Integration into the Digital Single Market aims to bring Ukraine's regulatory instruments and digital development closer to the level of the European Union, provided that its provisions are implemented in a timely and effective manner.

The author emphasises that the harmonisation of national legislation with European norms was carried out with significant delays, which led to the inconsistency of the mechanisms for protecting personal data and regulating the provision of digital services and content with the requirements of modern European legislation.

The author establishes that Ukraine lacks special rules for regulating the activities of online platforms that would facilitate the creation of a fair and competitive environment for digital services, and there is no legal framework for regulating labour relations on such platforms.

The author draws conclusions about the need to implement the provisions of the European Digital Services Act and the Digital Market Act into the national legislation of Ukraine, to develop a regulatory framework for regulating platform employment, and to bring the legal mechanisms for protecting personal data and regulating the provision of digital services and content in line with the current standards of the European Union.

Вступ. Цифрова трансформація є однією з рушійних сил сучасного розвитку України, забезпечуючи економічне зростання, удосконалюючи державне управління, відкриваючи нові перспективи для бізнесу, покращуючи добробут людей та зміцнюючи національну безпеку держави. Незважаючи на труднощі, пов'язані з воєнним станом, в Україні реалізуються заходи, спрямовані на розвиток цифрової інфраструктури, підвищення

цифрової грамотності, забезпечення кібербезпеки, цифровізацію економічних процесів та формування в суспільстві високого рівня цифрової культури. Водночас означена сфера суспільних відносин потребує належного правового регулювання, що сприятиме розвитку цифрової економіки, де створюються попит і пропозиція на послуги онлайн-платформ, які об'єднують бізнес та споживачів, забезпечуючи їхні потреби та інтереси.

Багаторічний досвід у сфері нормативно-правового регулювання, а також у прийнятті важливих стратегічних рішень, які визначають розвиток цифрової сфери має Європейський Союз (далі – ЄС). Завдяки цьому він відіграє провідну роль у формуванні цифрової політики, створенні регуляторних рамок та впровадженні інноваційних технологій, які спрямовані на забезпечення стабільного та безпечного цифрового майбутнього. Попри певний прогрес в удосконаленні національного законодавства у сфері онлайн-послуг завдяки гармонізації з нормами ЄС, цей процес залишається складним і довготривалим, що вимагає від України активної та узгодженої політики, адаптованої до нових викликів цифрової ери.

На проблемі удосконалення правового регулювання в Україні сфери онлайн-послуг у контексті євроінтеграційних процесів зосереджені дослідження Л.А. Валько [23], О.С. Вишневецького [26], В. Копанєва [1], В.І. Ляшенко [26], Ю. Поліковської [18], М. Федорова [19].

Метою статті є аналіз чинного законодавства України у сфері онлайн-послуг, дослідження європейського досвіду регулювання цифрових послуг загалом та діяльності онлайн-платформ зокрема, а також визначення ключових напрямів удосконалення нормативно-правової бази України з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Цифрова трансформація є пріоритетом діяльності Уряду України, про що свідчить, зокрема, створення у 2019 р. Міністерства цифрової трансформації України (далі – Мінцифри). Загалом її суть полягає у застосуванні цифрових інструментів у різних сферах суспільних відносин. Серед іншого, цифрова трансформація значною мірою визначає ефективність функціонування цифрової екосистеми онлайн-послуг (онлайн-посередництво, пошукові системи в мережі Інтернет, соціальні мережі, обмін відео, незалежні від номера послуги міжособистісного зв'язку, веб-браузери тощо) які завдяки своїм численним перевагам стали невід'ємною складовою сучасного життя.

Доцільно зазначити, що синонімом цифрової трансформації вважається термін «діджиталізація» (англ. *digitalization*), який на думку дослідників включає не тільки переведення інформації в цифрову форму, але і має соціальні, культурні та антропологічні наслідки [1, с. 118]. Неологізм «діджиталізація», увійшовши в українську мову, у 2019 р. очолив список найбільш відвідуваних слів онлайн-словника «Мислово» [2], що можна вважати одним із проявів глобальної цифрової революції в Україні. І важливо відмітити, що ефективність результатів низки послідовних дій держави у напрямку цифрової трансформації показав рейтинг EGDI за 2024 р. [3] – серед 193 країн-чле-

нів ООН Україна зайняла п'яте місце за рівнем розвитку цифрових державних послуг і перше за залученням громадян до державних процесів через онлайн-платформи, а також обіграла середній індекс розвитку цифрових державних послуг у Європі.

Цифрова трансформація є складовою секторальної інтеграції між ЄС та Україною, зовнішня політика якої була проєвропейською з початку відновлення незалежності. Ще Постановою Верховної Ради України (далі – ВРУ) від 02.07.1993 перспективною метою української зовнішньої політики було визначено членство України в Європейських Співтовариствах, а також інших західноєвропейських або загальноєвропейських структурах за умови, що це не шкодитиме її національним інтересам [4]. Конституція України, прийнята 28.06.1996, у ст. 18 закріпила положення про те, що зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права [5].

У 2013 р. завершилася робота над Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію). Політичну частину Угоди про асоціацію підписано 21.03.2014, економічну – 27.06.2014, а у повному обсязі вона набула чинності з 01.09.2017 [6]. Першим офіційним формальним підтвердженням євроінтеграційних прагнень України стало прийняття 23.06.2022 Європейською радою рішення про надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до ЄС [7].

В Угоді про асоціацію, серед іншого, було закріплено заходи щодо забезпечення вільного обігу інформаційних послуг в цифровому середовищі, доступу до ринку через транскордонне надання послуг, гармонізації національного законодавства у сфері захисту прав споживачів із європейським законодавством, зокрема шляхом імплементації *acquis* ЄС у національну правову систему. Відповідні положення, а також *acquis* ЄС щодо інформаційного суспільства та електронних комунікацій були визначені у Доповненні XVII-3 [8] («Правила, що застосовуються до телекомунікаційних послуг») до Глави 6 («Заснування підприємств, торгівля послугами та електронна торгівля») Розділу IV («Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею») Угоди про асоціацію.

Результати виконання взятих Україною згідно Доповнення XVII-3 зобов'язань щодо імплементації *acquis* ЄС наступні: 03.09.2015 прийнято Закон України «Про електронну комерцію» [9], а також внесені зміни до інших законодавчих актів

у сфері електронної комерції (відповідно до положень Директиви 2000/31/ЄС про електронну торгівлю); 05.10.2017 прийнято Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» [10] (відповідно до положень Регламенту 910/2014 про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій в межах внутрішнього ринку); 16.12.2020 прийнято Закон України «Про електронні комунікації» [11] (відповідно до положень директив 2002/19/ЄС, 2002/20/ЄС, 2002/21/ЄС, 2002/22/ЄС та ін., які регулюють сфери електронних комунікацій та радіочастотного спектра); 27.08.2021 у ВРУ зареєстровано проєкт Закону про захист послуг, що надаються із застосуванням системи умовного доступу [12] (відповідно до положень Директиви 98/84/ЄС про правовий захист послуг на основі умовного доступу або які складаються з нього).

Важливо відмітити, що з метою покращення нормативно-правового забезпечення захисту персональних даних, до збільшення випадків обробки яких у різних сферах економічної та соціальної діяльності привів прогрес у сфері інформаційних технологій, ще 01.06.2010 було прийнято Закон України «Про захист персональних даних» [13] відповідно до положень міжнародного права та законодавства ЄС, зокрема Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних [14] та Додаткового протоколу до неї щодо органів нагляду та транскордонних потоків даних [15], а також чинних на той час європейських директив 95/46/ЄС і 97/66/ЄС.

Однак, зважаючи на те, що з 2018 р. ключовим регулятивним актом в ЄС, який регулює обробку особистих даних осіб та має екстратериторіальну дію є Загальний регламент про захист даних (GDPR) [16], існує необхідність адаптувати положення Закону України «Про захист персональних даних» до актуальних європейських стандартів згідно вимог Угоди про асоціацію. Наразі у ВРУ розглядається проєкт Закону про захист персональних даних від 25.03.2008 [17], який є новою редакцією Закону від 01.06.2010. Із даним законопроектом працюють також відповідні експерти, і на жаль, приходять до висновку, що окремі його положення не відповідають тій усталеній практиці, яка напрацьована і функціонує в системах європейських держав із захисту персональних даних [18]. Прикро, але в Україні внесення змін до законодавства нерідко займає занадто багато часу, іноді триває роками, що негативно позначається на розвитку ключових галузей і стримує прогрес у вирішенні нагальних проблем суспільства.

Прагнучи реалізувати потенціал цифрової економіки як в Україні, так і в ЄС, Європейська комісія (далі – ЄК) серед першочергових пріоритетів визначила подолання бар'єрів у напрямку

створення Єдиного цифрового ринку. У 2018 р. між Україною та ЄС узгоджено Дорожню карту інтеграції до Єдиного цифрового ринку (далі – Дорожня карта), яка передбачає впровадження новітніх цифрових норм та стандартів ЄС [19], а Мінцифри постійно співпрацює з ЄК щодо її оновлення. Станом на початок 2025 р. половина положень Дорожньої карти реалізована, 36% перебувають в розробці, а 15% ще не розпочато [20]. Серед реалізованих – приведено норми чинного законодавства України у відповідність до права ЄС у таких сферах як: конкуренція на ринках електронних комунікацій; умовний доступ споживачів до телекомунікаційних послуг; електронна комерція; відкритий доступ до Інтернету; повторне використання інформації, яка є в розпорядженні суб'єктів публічного права; довірчі електронні послуги; авторське право та суміжні права в Інтернеті; приєднання України до програм ЄС у рамках цифрової інтеграції; автентифікація при здійсненні онлайн-платежів; укладення договорів на постачання цифрових послуг/контенту; права споживачів в Інтернеті та ін.

Основою кожного положення Дорожньої карти є відповідний нормативно-правовий акт ЄС, який слід імплементувати в законодавство України. Зокрема, 10.08.2023 прийнято Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги», який набрав чинності 02.03.2024 [21]. Необхідність його прийняття обґрунтовувалася повільним розвитком цифрового сектору вітчизняної економіки, відсутністю нормативно-правового регулювання надання споживачам цього виду послуг, а також необхідністю імплементування у національне законодавство європейської Директиви 2019/770, яка регулює окремі аспекти договірних відносин у сфері постачання цифрових послуг/контенту [22].

Власне, положення Директиви 2019/770 і були взяті за основу визначення загальних підходів до формування системи нормативно-правового регулювання ринку онлайн-послуг в Україні. Закон України «Про цифровий контент та цифрові послуги», чітко сформулювавши дефініції цих двох фундаментальних компонентів сучасного цифрового середовища, регулює договірні відносини щодо їх надання: закріплює права та обов'язки виконавця і споживача цифрових послуг/контенту, окрему увагу приділяючи вимогам щодо об'єктивних та суб'єктивних критеріїв відповідності цифрових послуг/контенту, а також передбачає наслідки порушення умов договору про їх надання.

Вищевказаний Закон, встановлюючи правові механізми захисту прав споживачів цифрових послуг/контенту, одночасно визначив перелік відносин, на які його дія не поширюється, оскільки останні регулюються спеціальними законами чи нормами загального законодавства: 1) купів-

ля-продаж товарів з цифровими елементами (наприклад, якщо предметом договору купівлі-продажу є смарт-телевізор – покупець отримує доступ до таких цифрових послуг/контенту, як попередньо встановлені додатки, оновлення програмного забезпечення, інтеграція з хмарними сервісами, вбудовані голосові помічники); 2) надання послуг з електронною формою подання інформації щодо результатів їх надання чи інших даних (наприклад, дизайнерські послуги, які включають отримання споживачем цифрової візуалізації очікуваного результату); 3) надання електронних комунікаційних послуг (наприклад, мобільний зв'язок чи IP-телефонія); 4) надання медичних послуг (наприклад, використання пацієнтом особистого кабінету на вебсайті медичного закладу); 5) надання фінансових послуг (наприклад, послуги онлайн-банкінгу); 6) надання послуг у сфері азартних ігор за допомогою онлайн-систем (наприклад, ставки у букмекерських конторах через їхні вебсайти чи мобільні додатки); 7) передача виконавцем програмного забезпечення або надання доступу до нього на підставі безоплатної публічної ліцензії з відкритим вихідним кодом, якщо персональні дані споживача використовуються виключно з метою вдосконалення надійності, сумісності та інтероперабельності такого програмного забезпечення (наприклад, пакет офісних програм LibreOffice, доступний для завантаження, використання та модифікації за умовами відкритої ліцензії); 8) постачання цифрового контенту необмеженому колу осіб (наприклад, публікація відео на платформі YouTube); 9) надання цифрових послуг/контенту розпорядниками публічної інформації (наприклад, через мобільний додаток та вебсайт «Дія» громадяни отримують доступ до цифрових документів, подання заяв, запитів тощо).

Заради справедливості потрібно зауважити на тому, що, незважаючи на переваги Закону України «Про цифровий контент та цифрові послуги», дослідники вказують на наявність у ньому певних прогалин, серед яких – не в повному обсязі врегульованими залишаються питання постійного підтримання та оновлення контенту та недостатньо впроваджений принцип «розумного строку» [23, с. 49].

Практичний досвід демонструє, що інвестування в цифрові технології та інфраструктуру, професійна підготовка фахівців, оплата їхньої праці, модернізація бізнес-процесів, забезпечення кібербезпеки, проведення досліджень і розробок вимагають значних фінансових ресурсів. ЄС активно допомагає Україні у вирішенні цієї задачі. Сприяючи цифровій трансформації України, ЄС з 2012 р. впроваджує та фінансує проекти, що спрямовані на розвиток е-урядування, зміц-

нення кібербезпеки та захисту даних, серед яких: «Підтримка електронного урядування в Україні» (жовтень 2012 – квітень 2016); EGOV4Ukraine (листопад 2016 – серпень 2021); «Підтримка ЄС у зміцненні кібербезпеки України» (березень 2022 – серпень 2023); EU4DigitalUA (жовтень 2020 – березень 2024); DT4UA (листопад 2022 – квітень 2025) [24].

Україна, як асоційована країна, є активним учасником програми «Цифрова Європа» (2021 – 2027). Завдяки цій програмі малі та середні підприємства отримують можливість фінансувати інноваційні проекти і розвиток цифрової інфраструктури. Громадські організації реалізують соціальні ініціативи та сприяють популяризації цифровізації. Заклади вищої освіти мають доступ до цифрових ресурсів і міжнародної співпраці, що дозволяє покращити якість навчання та наукових досліджень. Державні установи, у свою чергу, зосереджуються на підвищенні ефективності публічних послуг і розвитку культурної сфери за допомогою цифрових технологій. Вищевказані суб'єкти також залучають міжнародний досвід та співпрацюють з приватним сектором для досягнення спільних цілей.

Серед важливих кроків, які наближують ЄС до цифрової епохи, слід відмітити прийняття Закону про цифрові послуги (*Digital Services Act*, чинний в повному обсязі з 17.02.2024, далі – DSA) та Закону про цифрові ринки (*Digital Markets Act*, чинний з 02.05.2023, далі – DMA) [25]. Положення зазначених актів спрямовані на створення конкурентного середовища, забезпечення справедливого ставлення до користувачів і можливості використовувати онлайн-послуги, незалежно від місця розташування юридичних осіб або фізичних осіб, без побоювань щодо маніпулятивних алгоритмів чи незаконних товарів і контенту. Найбільш суворі зобов'язання DSA накладає на дуже великі онлайн-платформи та дуже великі пошукові системи, а DMA спрямований на вирішення проблеми економічної влади та домінування на цифрових ринках великих онлайн-платформ, надаючи їм статус гейткіпера (від англ. *gatekeeper*) та встановлюючи певні обмеження щодо їхньої поведінки.

З урахуванням екстратериторіального характеру застосування положень DSA та DMA, як і інших актів ЄС, що регулюють відносини у сфері цифрових послуг, зважаючи на всесвітнє охоплення мережі Інтернет, може позитивно вплинути не тільки на суверенні інтереси ЄС, але і принести користь міжнародному співтовариству.

На час підписання Угоди про асоціацію розвиток онлайн-платформ в Україні не був винятком з глобальних соціально-економічних та технологічних трендів, спостерігалися численні при-

клади діяльності вітчизняних онлайн-платформ, хоча жодна з них не набула глобального масштабу [26, с. 104]. Разом з тим, зростання у суспільстві попиту на послуги онлайн-платформ, а також зобов'язання, передбачені Угодою про асоціацію та статус України як кандидата на вступ до ЄС висувають новий виклик – необхідність імплементації положень DSA та DMA у національне законодавство. Наразі в Україні відсутні спеціальні норми щодо регулювання діяльності онлайн-платформ, які б забезпечували справедливе та конкурентне середовище цифрових послуг.

Процес євроінтеграції вимагає значного оновлення підходів до правового регулювання трудових відносин, зокрема з урахуванням актуальних трендів у сфері розвитку ІТ-бізнесу. Розвиток гіг-економіки у зарубіжних країнах зумовив необхідність правового регулювання нової моделі співпраці компаній з фахівцями за гіг-контрактами і в Україні. З метою підвищення конкурентоздатності держави на світовому ринку 15.06.2021 було прийнято Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [27], який визначає організаційні, правові та фінансові засади функціонування Дія.City – унікального правового та економічного режиму в Україні, спрямованого на стимулювання розвитку ІТ-сектору та креативних індустрій. Його мета – створення вигідних умов для функціонування технологічних компаній, стартапів та фахівців цієї сфери, зокрема через пільгову систему оподаткування, захист прав інтелектуальної власності й запровадження гнучких трудових механізмів. На початок 2025 р. Дія.City налічує 1656 резидентів [28] – юридичних осіб, які зареєстровані на території України та здійснюють певні види діяльності у сфері ІТ-бізнесу.

Не варто залишати поза увагою також перспективи нових форм зайнятості, які пропонує платформна економіка, трансформуючи форми організації праці, що ставить держави світу перед необхідністю законодавчого регулювання створення робочих місць та організації праці на онлайн-платформах. В Україні нормативно-правова база для регулювання платформної зайнятості на даний час не сформована.

Висновки. Стан нормативно-правового регулювання онлайн-послуг в Україні не відповідає вимогам оновленого гармонізованого європейського законодавства, що створює бар'єри для інтеграції країни до ЄС. Відсутність спеціального законодавства щодо регулювання діяльності онлайн-платформ з метою забезпечення справедливого та конкурентного ринку цифрових послуг суттєво впливає на становлення цифрової економіки в Україні. Нагальним завданням є імплементація положень DSA та DMA у національне законодавство, а також розробка нормативно-правової бази для регулювання платформної зайнятості. Важливою для успішної інтеграції України до ЄС вбачається адаптація положень Закону України «Про захист персональних даних» до сучасних європейських стандартів та ліквідація прогалин у Законі України «Про цифровий контент та цифрові послуги». Усі ці аспекти потребують системного та своєчасного підходу до вдосконалення правового регулювання онлайн-послуг в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Копанєва В. Діджиталізація в парадигмі цифрової трансформації. Conference: IX International Scientific and Practical Conference: «Analysis of the problems of science and modern education». Prague, Czech Republic. March 2023. P. 117-122. URL: <https://surl.li/kfaqfk> (дата звернення: 26.03.2025).
2. Скрипін В. «Діджиталізація» – слово 2019 року в Україні за версією онлайн-словника «Мислово». ІТС, 27.12.2019. URL: <https://surl.li/scutls> (дата звернення: 26.03.2025).
3. E-Government Development Index (EGDI). URL: <https://surl.li/ashmgw> (дата звернення: 26.03.2025).
4. Про Основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 02.07.1993 № 3360-XII. URL: <http://surl.li/udjtpg> (дата звернення: 26.03.2025).
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://surl.li/hlqs> (дата звернення: 26.03.2025).
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 21.03.2014, 27.06.2014. URL: <http://surl.li/hvoyuh> (дата звернення: 26.03.2025).
7. European Council conclusions on Ukraine, the membership applications of Ukraine, the Republic of Moldova and Georgia, Western Balkans and external relations, 23 June 2022. URL: <https://surl.li/luvvxv> (дата звернення: 26.03.2025).
8. Додатки до розділу IV «Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: <https://surl.li/znuzqs> (дата звернення: 26.03.2025).
9. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII. URL: <https://surl.li/leqfqm> (дата звернення: 26.03.2025).

10. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://surl.li/oxjtiw> (дата звернення: 26.03.2025).
11. Про електронні комунікації: Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX. URL: <https://surl.li/drvpsv> (дата звернення: 26.03.2025).
12. Проект Закону про захист послуг, що надаються із застосуванням системи умовного доступу. URL: <https://surl.li/vuckme> (дата звернення: 26.03.2025).
13. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://surl.gd/vmzsiz> (дата звернення: 26.03.2025).
14. Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних від 28.01.1981. URL: <https://surl.li/udlloy> (дата звернення: 26.03.2025).
15. Додатковий протокол до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних щодо органів нагляду та транскордонних потоків даних від 08.11.2001. URL: <https://surl.gd/tefbzg> (дата звернення: 26.03.2025).
16. Regulation 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General data protection regulation). URL: <http://surl.li/hwmobz> (дата звернення: 26.03.2025).
17. Проект Закону про захист персональних даних. <https://surl.li/kbsuou> (дата звернення: 26.03.2025).
18. Поліковська Ю. Законопроект «Про захист персональних даних» потребує правок до другого читання, – експерти. ДМ, 20.11.2024. URL: <https://surl.li/fjbnwc> (дата звернення: 26.03.2025).
19. Федоров М. Як Україна рухається до Єдиного цифрового ринку ЄС. Українська правда, 10.12.2021. URL: <https://surl.li/tmltfe> (дата звернення: 26.03.2025).
20. Дорожня карта інтеграції України до Єдиного цифрового ринку ЄС. URL: <https://surl.li/vuzzfr> (дата звернення: 26.03.2025).
21. Про цифровий контент та цифрові послуги: Закон України від 10.08.2023 № 3321-IX. URL: <https://surl.li/pttopv> (дата звернення: 26.03.2025).
22. Пояснювальна записка до проекту Закону про цифровий контент та цифрові послуги. URL: <https://surl.li/glbluu> (дата звернення: 26.03.2025).
23. Валько Л.А. Гармонізація законодавства України та ЄС у сфері захисту прав споживачів цифрових послуг. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. Серія ПРАВО. Випуск 86: частина 2. С. 44-50.
24. EGA. Projects. URL: <https://salo.li/bC3E63E> (дата звернення: 26.03.2025).
25. The Digital Services Act package. URL: <https://surl.li/pssjrm> (дата звернення: 26.03.2025).
26. Ляшенко В.І. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія / В.І. Ляшенко, О.С. Вишневський; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2018. 252 с.
27. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021 № 1667-IX. URL: <https://surl.gd/ntnrh> (дата звернення: 26.03.2025).
28. Дія.City. URL: <https://city.dia.gov.ua/> (дата звернення: 26.03.2025).

REFERENCES

1. Kopanjeva V. (2023) Didzhytalizacija v paradyghmi cyfrovoji transformaciji [Digitalisation in the digital transformation paradigm]. *IX International Scientific and Practical Conference: «Analysis of the problems of science and modern education» (Czech Republic, Prague, March 06-08, 2023)*, European Conference, pp. 117-122. <https://surl.li/kfaqfk> [in Ukrainian].
2. Skrypin V. (2019) «Didzhytalizacija» – slovo 2019 roku v Ukrajini za versijeju onlajn-slovnyka «Myslovo» [‘Digitalisation’ is the word of 2019 in Ukraine according to the online dictionary ‘Myslovo’], ITC. <https://surl.li/scutls> [in Ukrainian].
3. E-Government Development Index (EGDI). <https://surl.li/ashmgw> [in English].
4. Pro Osnovni naprjamy zovnishnjoji polityky Ukrajiny: Postanova Verkhovnoji Rady Ukrajiny vid 02.07.1993 № 3360-XII [On the General Directions of the Foreign Policy of Ukraine: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine dated 02.07.1993 № 3360-XII]. <http://surl.li/udjtpg> [in Ukrainian].
5. Konstytucija Ukrajiny: Zakon Ukrajiny vid 28.06.1996 № 254k/96-VR [The Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated 28.06.1996 No. 254k/96-BP]. <http://surl.li/hlqs> [in Ukrainian].

6. Ughoda pro asociaciju mizh Ukrajinoju, z odnijeji storony, ta Jevropejskym Sojuzom, Jevropejskym spivtovarystvom z atomnoji energhiji i jikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoji storony vid 21.03.2014, 27.06.2014 [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand, dated 21.03.2014, 27.06.2014]. <http://surl.li/hvoyuh> [in Ukrainian].
7. European Council conclusions on Ukraine, the membership applications of Ukraine, the Republic of Moldova and Georgia, Western Balkans and external relations, 23 June 2022. <https://surl.li/luvvxx> [in English].
8. Dodatky do rozdil IV «Torghivlja ta pytannja, pov'jazani z torghivleju» Ughody pro asociaciju mizh Ukrajinoju, z odnijeji storony, ta Jevropejskym Sojuzom, Jevropejskym spivtovarystvom z atomnoji energhiji i jikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoji storony [Annexes to Title IV 'Trade and Trade-Related Matters' of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand]. <https://surl.li/znuzqs> [in Ukrainian].
9. Pro elektronnu komerciju: Zakon Ukrainy vid 03.09.2015 № 675-VIII [On electronic commerce: Law of Ukraine dated 03.09.2015 No. 675-VIII]. <https://surl.li/leqfqm> [in Ukrainian].
10. Pro elektronnu identyfikaciju ta elektronni dovirechi poslughy: Zakon Ukrainy vid 05.10.2017 № 2155-VIII [On electronic identification and electronic trust services: Law of Ukraine dated 05.10.2017 No. 2155-VIII]. <https://surl.li/oxjtiw> [in Ukrainian].
11. Pro elektronni komunikaciji: Zakon Ukrainy vid 16.12.2020 № 1089-IX [On electronic communications: Law of Ukraine dated 16.12.2020 No. 1089-IX]. <https://surl.li/drpsv> [in Ukrainian].
12. Projekt Zakonu pro zakhyst poslugh, shho nadajutsja iz zastosuvannjam systemy umovnogho dostupu [Draft Law on the Protection of Services Provided with the Use of Conditional Access System]. <https://surl.li/vuckme> [in Ukrainian].
13. Pro zakhyst personalnykh danykh: Zakon Ukrainy vid 01.06.2010 # 2297-VI [On the protection of personal data: Law of Ukraine No. 2297-VI dated 01.06.2010]. <https://surl.gd/vmzsiz> [in Ukrainian].
14. Konvencija pro zakhyst osib u zv'jazku z avtomatyzovanoju obrobkoju personalnykh danykh vid 28.01.1981 [Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data dated 28.01.1981]. <https://surl.li/udlloy> [in Ukrainian].
15. Dodatkovyj protokol do Konvenciji pro zakhyst osib u zv'jazku z avtomatyzovanoju obrobkoju personalnykh danykh shhodo orghaniv naghljadu ta transkordonnykh potokiv danykh vid 08.11.2001 [Additional Protocol to the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data for Supervisory Authorities and Transborder Flows of Data dated 08.11.2001]. <https://surl.gd/tefbzg> [in Ukrainian].
16. Regulation 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General data protection regulation). <http://surl.li/hwmobz> [in English].
17. Projekt Zakonu pro zakhyst personalnykh danykh [Draft Law on Personal Data Protection]. <https://surl.li/kbsuou> [in Ukrainian].
18. Polikovs'ka Ju. (2024) Zakonoprojekt «Pro zakhyst personalnykh danykh» potrebuje pravok do drughogho chytannja, – eksperty [The draft law 'On Personal Data Protection' needs to be amended before the second reading, experts say]. DM. <https://surl.li/fjbwnv> [in Ukrainian].
19. Fedorov M. (2021) Jak Ukrainina rukhajetsja do Jedynogho cyfrovogho rynku JeS [How Ukraine is moving towards the EU Digital Single Market]. Ukrainian Pravda. <https://surl.li/tmltfe> [in Ukrainian].
20. Dorozhnja karta integraciji Ukrainy do Jedynogho cyfrovogho rynku JeS [Roadmap for Ukraine's integration into the EU's Digital Single Market]. <https://surl.li/vuzzfr> [in Ukrainian].
21. Pro cyfrovyj kontent ta cyfrovi poslughy: Zakon Ukrainy vid 10.08.2023 № 3321-IX [On digital content and digital services: Law of Ukraine dated 10.08.2023 No. 3321-IX]. <https://surl.li/pttopv> [in Ukrainian].
22. Pojasnjuvalna zapyska do projektu Zakonu pro cyfrovyj kontent ta cyfrovi poslughy [Explanatory Note to the Draft Law on Digital Content and Digital Services]. <https://surl.li/glbluu> [in Ukrainian].
23. Valjko L.A. (2024) Gharmonizacija zakonodavstva Ukrainy ta JeS u sferi zakhystu prav spozhyvachiv cyfrovykh poslugh [Harmonisation of Ukrainian and EU legislation in the field of consumer protection of digital services]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series PRAVO*, vol 86: part 2, pp. 44-50. [in Ukrainian].
24. EGA. Projects. <https://salo.li/bC3E63E> [in English].

25. The Digital Services Act package. <https://surl.li/pssjrm> [in English].
26. Ljashenko V.I., Vyshnevsjkyj O.S. (2018) *Cyfrova modernizacija ekonomiky Ukrainy jak mozhyvistj proryvnogho rozvytku: monohrafija* [Digital modernisation of Ukraine's economy as an opportunity for breakthrough development: a monograph]. Kyiv: National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Industrial Economics. [in Ukrainian].
27. Pro stymuljuvannja rozvytku cyfrovoji ekonomiky v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 15.07.2021 № 1667-IX [On stimulating the development of the digital economy in Ukraine: Law of Ukraine dated 15.07.2021 No. 1667-IX]. <https://surl.gd/ntnrfh> [in Ukrainian].
28. Diia.City [Diia.City.] <https://city.diia.gov.ua/> [in Ukrainian].